

GOL KOMMUNE
Gamlevegen 4
3550 GOL

Saksbehandler, innvalgstelefon
Irene Tronrud, 32266819

Vedtak om tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse i Gol kommune

Statsforvalteren i Oslo og Viken fatter vedtak om ny tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse i Gol kommune. Tillatelsesdokument med vilkår følger vedlagt.

Statsforvalteren setter strengere utslippskrav enn omsøkt, og setter krav om utredning av behovet for å innføre nitrogenrensing i Gol tettbebyggelse fra 2032.

Tillatelsen gjelder fra i dag og erstatter tidligere tillatelse datert 9.1.2002. Tillatelse med tilhørende vilkår følger vedlagt. Den tidligere tillatelsen gjelder fortsatt for Golsfjellet avløpsrenseanlegg.

Statsforvalteren fatter vedtak om gebyr på kr. 175 000,- for behandling av saken.

Vedtak om tillatelse og gebyrfastsettelse kan påklages innen tre uker.

Statsforvalteren i Oslo og Viken viser til søknad mottatt 13. juni 2022 (versjon J03) fra Gol kommune der det søkes om tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av avløpsvann fra Gol tettbebyggelse i Gol kommune. Denne søknaden erstatter tidligere oversendte søknader fra Gol kommune til Statsforvalteren som ble mottatt 27. mars 2020 (versjon B01) og 13. februar 2022 (versjon J02). I medhold av forurensningsforskriften § 14-3 fatter Statsforvalteren vedtak i saken som rett forurensningsmyndighet.

Bakgrunn

I forbindelse med Statsforvalterens forurensningstilsyn i 2018 ved Gol avløpsrenseanlegg, ble det avdekket at Gol kommune er i brudd med kravet til sekundærrensing i forurensningsforskriften § 14-6 andre ledd. For å etterkomme kravet har kommunen vedtatt ombygging av Gol avløpsrenseanlegg. Statsforvalteren mottok den 27. mars 2020 søknad fra kommunen om endring av gjeldende utslippstillatelse for Gol avløpsrenseanlegg, ettersom gjeldende tillatelse er gammel og ombygging av anlegget vil kreve en oppdatert tillatelse.

I forbindelse med ombyggingen av avløpsrenseanlegget søkte Gol kommune også om midlertidig utslipp av avløpsvann jf. søknad av 28. april 2021. Denne søknaden har blitt behandlet i egen sak (2021/20224). Den 24. februar 2022 mottok Statsforvalteren ny informasjon i denne saken, knyttet til redusert rensing i byggefasen. Statsforvalteren fattet den 7. april 2022 vedtak om dispensasjon fra vilkår om renskrav og krav om akkreditert prøvetaking for Gol avløpsrenseanlegg i byggefasen (sak: 2021/30224).

Det søkes nå om en økning i utslippet, noe som medfører behov for nye vurderinger etter forurensningsregelverket. Videre er det også behov for å oppdatere tillatelsen slik at den samsvarer med gjeldende regelverk.

Søknad

Gol avløpsrenseanlegg reguleres etter forurensningsforskriften kapittel 14, fordi anlegget og utslippet tilhører en tettbebyggelse med samlet utslipp over 2000 pe til ferskvann jf. § 14-1. Avløpsrenseanlegget er et mekanisk-kjemisk primærfellingsrenseanlegg med hydraulisk kapasitet på 200 m³/t og dimensjonerende kapasitet på 12 000 pe BOF₅. Det foreligger i dag en utslippstillatelse for anlegget fra 9. januar 2002 (sak: 2002/189), med endringer av 2. mai 2013 (sak: 2013/839) og 7. april 2022 (sak: 2021/30224).

Dagens krav til rensing ved Gol avløpsrenseanlegg er 93 % for fosfor, med maksimalt utslipp til resipienten på 530 kg Tot-P/år. I tillegg er det krav om 70 % rensing av BOF₅ eller maksimalt 25 mg O₂/l og 75 % rensing av KOF_{CR} eller maksimalt 125 mg O₂/l, som følge av forurensningsforskriften § 14-6.

Gol kommune påpeker i søknaden at driftsdata for 2019 og 2020 viser at avløpsrenseanlegget ikke har klart å overholde renskravet mht. fosfor på 93 %, og at dette skyldes svært varierende belastning fra slakteriet til Nortura. Anlegget har klart kravet til årlig utslipp av fosfor på 530 kg/år. Videre opplyser kommunen at Gol avløpsrenseanlegg ikke tilfredsstiller kravet om sekundærrensing.

For å overholde sekundærrensekravet har Gol kommune planlagt å utvide avløpsrenseanlegget med et biologisk rensetrinn, slik at anlegget blir et biologisk-kjemisk avløpsrenseanlegg. For å kunne håndtere den økte fremtidige belastningen på anlegget, planlegges det nå å utvide med et påbygg med nytt utjevningsmagasin og forbehandling, biologisk rensetrinn i eksisterende tomme slambasseng, flokkulering i dagens statiske flokkulator og ettersedimentering i eksisterende forsedimenteringsbasseng. Eksisterende flotasjonsenhet blir fjernet. Anlegget blir også supplert med nytt tynnslamlager og fortykkermaskin, septikmottak og oppgradert bobilpåslipp. Det biologiske trinnet baseres på MBBR/CFIC. Nytt avløpsrenseanlegg får eget mottaksarrangement for septikslam (slam fra slamavskillere og minirensanlegg i kommunens områder uten offentlig avløpsnett) og avløpsvann fra tette tanker. Septikslammet tas inn på slamsiden av avløpsrenseanlegget, og belaster bare rensesprosessene via rejektvannet fra slamavvanningen. Dette rejektvannet inngår ikke i

innløpsprøvene for avløpsvannet, men mengden måles og det tas jevnlig prøver (stikkprøver ved levering) for å beregne stoffmengdene som skal tillegges innløpsprøvene. Avløpsvann fra tette tanker føres til innløpet og vil inngå i innløpsprøvene. Det nye avløpsrensaneanlegget planlegges med en kapasitet for mottak av 1 000 m³ septikslam per år. I tilleggsinformasjon mottatt fra Gol kommune datert 22. september 2022 skriver kommunen at når septik tilføres slamsiden er blanding med internslam nødvendig, for å oppnå gode resultater. Det tilførte septikslammet fortykkes og avvannes sammen med anleggets øvrige internslam, og det produseres et felles rejektivann fra de to slamfraksjonene. Kommunen skriver videre at det ikke lar seg gjøre å separere det felles rejektivannet i to delstrømmer (septik og internslam). Statsforvalteren presiserte i e-post datert 4. oktober 2022 at krav knyttet til akkreditert prøvetaking og analyse vil fremkomme i den nye tillatelsen. Kommunen påpeker i e-post til Statsforvalteren 9. november 2022, at usikkerhet knyttet til planlagte metode for å beregne stoffmengdene av mottatte septikslam som skal tillegges innløpsprøvene, sannsynligvis vil være langt mindre enn usikkerheten i den akkrediterte prøvetakingen og analysene for innløpsvannet. Kommunen ser det som lite aktuelt å ta mengdeproporsjonale prøver fra et slikt lite volum, og det legges istedenfor opp til at det tas ut en stikkprøve med et større volum en gang under leveringen. Det kan også være mye slam/SS i septiken som gjør det problematisk med automatisk prøvetaking (gjentetting av prøveslanger), mener kommunen. Kommunen påpeker at tilførsel av septikslam til innløpet ikke er et alternativ, ettersom det vil øke belastningen fra septikslammet med en faktor rundt 20 i forhold til tilførsel av rejektivannet etter avvanning.

Det vil ikke foregå mellomlagring eller behandling av slam på avløpsrensaneanlegget. Slammet vil bli fraktet direkte til komposteringsanlegget til Hallingdal Renovasjon i Ål for videre behandling, eller et annet godkjent slambehandlingsanlegg.

Arbeidene med bygging av det nye avløpsrensaneanlegget startet opp i 2021, og vil slutføres i 2023. Statsforvalteren fattet 7. april 2022, etter søknad fra Gol kommune, dispensasjon fra vilkår om rensekraft og om krav om akkreditert prøvetaking i en begrenset tidsperiode (april, mai, november og desember 2022), i forbindelse med ombygging av Gol avløpsrensaneanlegg, (vår sak 2021/30224).

Gol avløpsrensaneanlegg hadde i 2020 en maksukebelastning på 10 630 pe BOF₅ i henhold til opplysninger gitt i søknaden, og kommunen anslår en forventet maksukebelastning på 13 080 pe BOF₅ i 2040. Beregningene er utført etter NS 9426.

Tabell 1. Forventet antall pe tilknyttet i 2040 for dimensjonering av Gol avløpsrensaneanlegg:

Abonnenter	Dimensjonerende pe-belastning	f-maks	Pe maksuke iht NS9426, maks uke BOF ₅ (pe)
Tilkoblinger av eksisterende bebyggelse med private avløpsanlegg	20	1,5	30
Tilkobling fra planlagte utbyggingsområder	480	1,5	720
Tilkobling fra nye fritidsboliger	1 700	1,0	1 700
Eksisterende abonnenter	2 830	1,5	4 245
Påslipp industri	3 000	1,5	4 167
Gol camping	645	1,5	968
Septikslam	625	2,0	1 250

Forventet totalt tilførsel til Gol avløpsrensaneanlegg	9 300		13 080
---	--------------	--	---------------

Gol kommune søker om utslipp av inntil 13 080 pe BOF₅ i 2040 og forurensningsforskriftens minstekrav til rensning av avløpsvann for BOF₅ og KOF_{CR} til følsomt område. Minstekravene omfatter minst 70 % reduksjon av BOF₅ eller at utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 25 mg O₂/l ved utslipp, og reduksjon av minst 75 % rensing av KOF_{CR} eller at utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 125 mg O₂/l utslipp. Gol kommune søker også om å videreføre dagens renskrav for fosfor på 93 %, men søker om redusert maksimalt utslipp av fosfor til Hallingdalselva sammenliknet med dagens krav på 530 kg/år til 303 kg/år.

Kommunen viser i søknaden til at Norturas slakteri, som har påslipp til Gol avløpsrensaneanlegg, har fått ny utslippstillatelse fra Statsforvalteren i mars 2021, noe som Norconsult vurderer har betydning for driften av Gol avløpsrensaneanlegg. Norconsult opplyser videre i søknaden at som konsekvens av at Nortura har fått nye utslippskrav fra Statsforvalteren, har kommunen i den endelige søknaden endret omsøkt utslippskrav for fosfor fra 95 % til 93 %, som i opprinnelig søknad. Norconsult påpeker i søknaden at utslippsreduksjonene fra Nortura *kan* medføre at innløpskonsentrasjonen til Gol avløpsrensaneanlegg reduseres også for fosfor. En reduksjon i innløpskonsentrasjonen, kombinert med fremdeles svært varierende fosforbelastning, kan gjøre det vanskelig i praksis å overholde et 95 % krav, skriver Norconsult i søknaden.

I søknaden opplyses det at utslippet av fosfor er forventet å få en økning, men resipienten Hallingdalselva er i liten grad påvirket av dagens utslipp av avløpsvann og vil heller ikke bli det ved en eventuell økt fosforbelastning. Det påpekes videre i søknaden at det ligger en sikkerhetsmargin inne ved at hyttetilveksten tilfaller ferier og helger hvor Nortura normalt ikke har drift på anlegget, slik at disse belastningene i liten grad vil sammenfalle.

Tabell 2. Omsøkte utslippsmengder til Hallingdalselva i 2040 etter oppgradering av Gol avløpsrensaneanlegg

Utslippsparemeter	% rensning	Utslippskonsentrasjon mg/l	Utslipp pr år
Tot-P	93 %	0,67 mg/l	280 kg
BOF ₅	70 %	89 mg/l	37,4 tonn
KOF _{CR}	75 %	173 mg/l	72,7 tonn
Tot-P inkludert overløp	93 %	<i>Ikke oppgitt i søknaden</i>	303 kg
BOF ₅ inkludert overløp	70 %	<i>Ikke oppgitt i søknaden</i>	40,2 tonn
KOF _{CR} Inkludert overløp	75 %	<i>Ikke oppgitt i søknaden</i>	77,0 tonn

Tabell 3. **Omsøkte endringer i utslipp** til Hallingdalselva fra 2020 til 2040

År	BOF ₅ (tonn O ₂ /år)		KOF _{CR} (tonn O ₂ /år)		Tot-P (kg/år)		Tot-N (tonn/år)	
	Inn	ut	Inn	ut	Inn	ut	Inn	ut
2020	85,5	34,9	176	64,0	2 467	215	16,6	12,5
2030	122	36,6	285	71,3	3 900	273	24,0	18,0
2040	125	37,4	291	72,7	3 995	280	24,5	18,4
Inkludert overløp								
2020	85,5	35,5	176	65,1	2467	228	16,6	12,6
2030	122,0	39,3	285	75,5	3 900	296	24,0	18,0
2040	125	40,2	291	77,0	3 995	303	24,5	18,4

Gol avløpsrensaneanlegg har utslipp til Hallingdalselva. Kommunen søker om å beholde eksisterende utslippspunkt.

Søknaden inneholder videre ytterligere vurderinger knyttet til planlagte utslipp til vann, men også vurderinger i forbindelse med utslipp til luft, støy samt også en risikovurdering for driftsfasen for avløpsrensaneanlegget.

Høring

Når vedtak fattes i forbindelse med behandling av søknad om tillatelse etter forurensningsloven skal forurensningsmyndigheten sørge for at det gis anledning til å avgi uttalelse i saken. Dette følger av forurensningsforskriften kapittel 36.

I brev fra Statsforvalteren datert 30. juni 2022 ble søknaden i henhold til forurensningsforskriften § 36-7 og forvaltningsloven § 16 sendt på høring til berørte parter, offentlige organer og myndigheter og organisasjoner som ivaretar allmenne interesser. Søknaden er også i henhold til forurensningsforskriften § 36-8 blitt lagt ut på Statsforvalteren sine hjemmesider. Høringsfristen ble satt til 1. september 2022. Det kom inn ett innspill i den offentlige høringen.

Nedenfor gjengis en oppsummering av høringsinnspillet og Gol kommunes kommentarer til dette.

Mattilsynet

Mattilsynet skriver i sin høringsuttalelse at de i denne saken vil uttale seg om forhold som angår drikkevann. I forbindelse med det omsøkte tiltaket er det gjort en risikovurdering av fare for forurensning av ytre miljø der mulige hendelser er identifisert. I tillegg beskrives tiltak som kan innføres for å hindre eller redusere sannsynligheten for at de oppstår. Sammenlignet med dagens situasjon antas det at påvirkning på drikkevannskvaliteten vil bli bedre da biologisk rensing vil redusere utslipp av bakterier.

Av saksdokumentene fremgår det at vannverket i Gol kommune ligger ca. 1 km nedstrøms avløpsrensaneanlegget. Råvannet hentes fra grunnvannskilder ved Eiklid. Det kan være en fare for at utslipp av urensset kloakk til Hallingdalselva kan forurense råvannet og direkteutslipp bør derfor unngås. Mattilsynet understreker viktigheten med forebyggende tiltak og gode rutiner både ved vanlig drift og beredskapssituasjoner. Drikkevannsforsyning er en samfunnskritisk infrastruktur som må opprettholdes med god kvalitet, og til enhver tid uansett hendelse.

Mattilsynet påpeker at det i denne saken er viktig og avgjørende at det er god dialog og at vannverkseier høres og at deres uttalelse vektlegges tungt. Det er vannverkseier som best kjenner vannrenseanlegget og hvilke forhold som kan tenkes å påvirke drikkevannskvaliteten. Mattilsynet konkluderer med å skrive at et nytt avløpsanlegg med sekundærrensing ansees som en forbedring i forhold til nåværende avløpsrenseanlegg. Mattilsynet anbefaler at utslippstillatelse gis på vilkår av at det gjennomføres tiltak for å redusere risiko for forurensning av drikkevann.

Gol kommune sine kommentarer til høringsuttalelsen fra Mattilsynet:

Gol kommune informerer at det er utarbeidet beredskapsplan og internkontroll for vannforsyningen i Gol kommune. Planen er utarbeidet i 2016, og sist revidert 21.06.2022. Målet med beredskapsplanen er å beskrive rutiner og handlingsmønster for håndtering av uønskede hendelser, samt en organisering og arbeidsfordeling som sikrer effektiv gjennomføring av beredskapstiltak. Internkontrollsystemet omfatter også sikkerhet og beredskap.

Hovedvannkilden for Gol vannverk er grunnvann som blir hentet fra grunnvannsbrønner på Eiklid. Gol vannverk, Eiklid og reservevannforsyningen er sikret gjennom klausulering av omkringliggende areal. Beskyttelsessoner og restriksjoner er vedtatt i kommuneplan og kommunedelplan for Gol kommune. Mattilsynet gjennomførte tilsyn/revisjon den 15.06.2022. Formålet med revisjonen var å undersøke om virksomheten har rutiner for beskyttelse av vanntilsigsområdet og råvannskildene. Videre hvordan dette utøves med bruk av farekartlegging og farehåndtering, og om dette medfører at regelverket blir oppfylt. Rapport etter tilsyn med beskyttelse av vanntilsigsområdet og råvannskilde, har følgende konklusjon: *«I forbindelse med dette tilsynet har vi ikke funnet forhold som trenger videre oppfølging fra vår side.»*

Gol kommune skriver videre at kommunen gjennom sin beredskapsplan og internkontroll for vannforsyning har utført risiko- og sårbarhetsanalyse for å sikre drikkevann til kommunens innbyggere og næringsliv som til enhver tid fyller alle krav til kvalitet, mengde og tilgjengelighet.

Statsforvalterens vurdering

Generelt

Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis og fastsetter vilkårene etter § 16, skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Disse rettsprinsippene omfatter vurdering i forhold til kunnskapsgrunnlaget, «føre-var-prinsippet», samlet belastning, miljøforsvarlige teknikker og at kostnader bæres av tiltakshaver.

Det er virkningene av den omsøkte virksomheten på det aktuelle stedet som er vurdert. Dersom virksomheten senere ønsker å flytte virksomheten, må det derfor søkes på nytt for den nye lokaliseringen.

Lovgrunnlag og myndighet

Aktuell virksomhet krever tillatelse etter forurensningslovens bestemmelser, jf. forurensningsloven § 11, jf. § 16, og forurensningsforskriften § 14-4.

Forurensningsforskriften kapittel 14 gjelder for utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelse med samlet utslipp større enn eller lik 2000 pe BOF₅ til ferskvann. Dette følger av § 14-1. Tettbebyggelse er definert i kapittel 11 om generelle bestemmelser for avløp, og § 11-3 bokstav k. Avgrensningen av tettbebyggelse er uavhengig av kommune- og fylkesgrenser. Dersom avløpsvann fra to eller flere tettbebyggelser samles opp og føres til ett felles avløpsrenseanlegg eller utslippssted, regnes tettbebyggelsen som én tettbebyggelse.

Statsforvalteren har behandlet saken som rett forurensningsmyndighet for utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser, jf. forurensningsforskriften § 14-3 og rundskriv T-3/12.

Forurensningsforskriften kapittel 14 utgjør de minstekrav, som følger av EUs avløpsdirektiv. Direktivet er gjennomført i norsk rett gjennom forurensningsforskriften kapittel 11 og 14.

Vurdering av forurensningspotensial og forurensningens omfang

Formålet med tillatelsen

Avløpssektoren utgjør en viktig infrastruktur for å samle opp og rense avløpsvann for å redusere forurensning av vann og vassdrag. Samtidig har også sektoren skadelige utslipp til vann gjennom overløp, lekkasjer på avløpsnett og utslipp fra avløpsrenseanlegg. I tillegg kan avløpssystemet medføre fare for forurensning av luft og grunn.

Utgangspunktet for de krav som stilles for kommunen sitt avløpssystem ligger i forurensningsforskriften kapittel 14. Forskriften utgjør minstekrav som skal overholdes. Forskriften må også ses i sammenheng med EUs vannrammedirektiv, som er implementert i norsk rett gjennom vannforskriften. At forurensningsforskriften oppstiller minstekrav innebærer at der Statsforvalteren anser det nødvendig ut fra en avveining av de fordeler og ulemper forurensningen fra avløpssystemet utgjør, kan det innføres strengere krav. I denne sammenheng vil vannforskriftens føringer om miljømål være et viktig premiss. Det vil normalt være resipientens tåleevne som er styrende for de krav som blir satt. Sentralt er også hvilken teknologi man har tilgjengelig for å i størst mulig grad unngå den forurensning som avløpssektoren kan medføre.

Formålet med en tillatelse er derfor primært å beskytte miljøet mot uheldige virkninger av utslipp av avløpsvann, inkludert eventuelt forurenset overvann, for å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand i berørte vannforekomster. I tillatelse med vilkår setter forurensningsmyndigheten krav som skal sikre tilfredsstillende oppsamling, transport og rensing av avløpsvann, herunder tiltak for å hindre forurensning fra overløpsutslipp og lekkasjer fra avløpsnett.

Styringsdokumenter

For å sikre god håndtering av avløp, og for å motvirke forurensning, stiller Statsforvalteren gjennom tillatelsen krav til styringsdokumenter, avløpsnett, avløpsrenseanlegg med utslipp til resipient og resipientovervåking. Dette må anses som det totale avløpssystemet. For å sikre minst mulig forurensning i forbindelse med avløpssystemet er det viktig at de vilkår som blir stilt overholdes, og at kommunen varsler Statsforvalteren ved eventuelle endringer som er av betydning for den gitte tillatelsen. Endringer som kan ha betydning for den totale belastningen, og som innebærer et vesentlig økt utslipp, må omsøkes Statsforvalteren som forurensningsmyndighet før endringene finner sted.

I tillatelsens kapittel 2 og 3 følger de krav Statsforvalteren stiller til hvilke styringsdokumenter som det forventes at kommunen har i tilknytning til det totale avløpssystemet. Dette innebærer først og fremst en klimatilpasset miljørisikovurdering av det totale avløpssystemet, i tillegg til stedsspesifikk miljørisikovurdering for Gol avløpsrenseanlegg. Dette skal inngå som en del av kommunens internkontroll, og kravet om internkontroll følger av Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) §§ 2, 4 og 5. I henhold til punkt 2.7 i tillatelsen skal kommunen ha en overordnet plan for avløp, ofte omtalt som hovedplan for avløp. Den overordnede avløpsplanen skal være kommunens styringsdokument og verktøy for håndtering av avløp, både på både kort og lang sikt. Planen skal forankres i kommunenes behov for tiltak og investeringer. Planen skal se ulike mål og prioriteringer i sammenheng, og bidra til at vannmiljømålene i vannforskriften oppnås. Handlingsdelen i den overordnede avløpsplanen skal sammenstille tiltak og prioriteringer innenfor gjeldende økonomiplanperiode. Utfordringene knyttet til et mer ekstremt klima skal belyses, og herunder hvilke tiltak som iverksettes for å sikre avløpssystemets fremtidige funksjoner.

Tettbebyggelse

Gol tettbebyggelse er den største tettbebyggelsen i Gol kommune. Tettbebyggelsen er regulert etter kapittel 14 i forurensningsforskriften. Følgende områder tilhører Gol tettbebyggelse jf. opplysninger fra kommunen; i vest: Steinmoen, inkludert Tuppeskogen, Hesla og Skaga, i nord: Hallingmo og Pettersbråten, i øst: Gorolie og Narvebrøten og i sør: Eiklid og jernbanestasjonen. Ifølge kommunen er Gol avløpsrenseanlegg det eneste avløpsrenseanlegget innenfor tettbebyggelsen med utslipp større enn 50 pe.

I henhold til tillatelsens punkt 1.1 plikter kommunen å ha oversikt over alle tettbebyggelser, slik tettbebyggelse er definert i forurensningsforskriften kapittel 11 bokstav k. Kommunen skal til enhver tid ha oppdatert dokumentasjon på tettbebyggelsens utbredelse (areal) og potensiell utslippsstørrelse i pe (beregnet etter NS 9426). Ved utbygging av kommunens infrastruktur eller vesentlig utvidelse av virksomhet som medfører økte utslipp fra tettbebyggelsen, skal tettbebyggelsens geografiske utbredelse og utslippsstørrelse i pe oppdateres. Videre skal det være samsvar mellom tettbebyggelsens potensielle utslipp og etablert renskapasitet.

Avløpsrenseanlegg skal utformes slik at de kan motta og behandle alt avløpsvann som oppstår i tettbebyggelsen under alle de klimatiske forhold som er normale for stedet hvor avløpsrenseanlegget ligger. Når tettbebyggelsens potensielle utslipp skal vurderes, så skal vedtatte reguleringsplaner legges til grunn. Hensikten med dette er å sikre at behovet for økt oppsamlings- og behandlingsskapasitet for avløpsvann er tilpasset kommunens planer for ny utbygging av bolig- eller hytteområder eller aktuell næringsvirksomhet. Det skal tas sikte på å oppnå en tilknytningsgrad til kommunalt nett på 98 %, jf. tillatelsens punkt 3.1.1. Dette innebærer at kommunen må sikre at avløpsutslipp innenfor tettbebyggelsen som per i dag er regulert etter forurensningsforskriften kapittel 12, tilføres offentlig avløpsnett. Kommunen opplyser at det per i dag er registrert 102 avløpsanlegg med utslipp mindre enn 50 pe innenfor tettbebyggelsen.

Plikt til tilknytning til eksisterende avløpsanlegg følger av forurensningsloven § 23 og plan- og bygningsloven § 27-2. Kommunen følger opp denne plikten som myndighet etter plan- og bygningsloven. Plan- og bygningslovens krav i § 27-2 andre ledd om tilknytningsplikt gjelder imidlertid ikke for fritidsbebyggelse, jf. § 30-6. For å fastsette tilknytningsplikt for fritidsboliger, må dette innarbeides i reguleringsplaner for området. Statsforvalteren anbefaler kommunen å innarbeide krav om tilknytningsplikt for fritidsboliger innenfor tettbebyggelsen i sine reguleringsplaner for området. Tilknytningsplikt sikrer helsemessig betryggende forhold for vann og

avløp, bidrar til å unngå forurensning, sikrer best mulig ressursutnyttelse og sikrer hensynet til at avløpssystemet blir utbygd og drevet teknisk og driftsøkonomisk rasjonelt.

Tillatelsens ramme

Tillatelsen omfatter utslipp fra samlet avløpsmengde tilsvarende inntil 13 080 pe BOF₅ målt i maksuke. Det er ikke tillatt å overskride det faktiske utslippet i BOF₅ pe utover tillatelsens ramme. Ved langvarige overskridelser plikter kommunen å utarbeide en tiltaksplan for å redusere konsekvensene av dette på kort og lang sikt. Ved permanente utvidelser, må kommunen søke Statsforvalteren om en endring av tillatelsen. Tillatelsens rammer er basert på tall fra søknaden til Gol kommune. Formålet med å sette rammer for tilført mengde organisk stoff i maksuke i tillatelsen, er å vite hvilket utslippspotensial som legger grunnlaget for vilkårene.

Påslipp av industrielt avløpsvann

Nortura Gol fører sitt prosessavløpsvann til kommunens avløpsnett og Gol avløpsrensaneanlegg. Nortura Gol har påslippsavtale med kommunen. Kommunen anslår at påslippet fra Nortura Gol vil utgjøre 4 167 pe BOF₅ i 2040, dette tilsvarer om lag 32 % av maksukebelastningen i 2040 for avløpsrensaneanlegget.

I forbindelse med Statsforvalterens vedtak av 25. januar 2021 om endring av tillatelse (økning av rammer) etter forurensningsloven til slakteri-, nedskjæring- og foredlingsvirksomhet for Nortura SA avdeling Gol (Nortura); har Statsforvalteren vurdert endringene i utslippskravene til Nortura opp imot kapasitet og rensegrad ved Gol avløpsrensaneanlegg. Problemer knyttet til store svingninger gjennom døgnet og uken, både i konsentrasjon og volum, i utslippene av prosessavløpsvann til kommunalt avløpsnett, er ivarettatt blant annet i form av vilkår i tillatelsen til Nortura om fordrøyning av prosessavløpsvannet ved Nortura før påslipp til kommunalt avløpsnett, for å forhindre at høye konsentrasjoner eller batchvise utslipp medfører problemer på kommunens avløpsrensaneanlegg. Videre satte Statsforvalteren vilkår om at gjødselkjeller og pressaft ikke lenger kan slippes på kommunens avløpsnett, dette må håndteres i tråd med gjeldende regelverk for gjødsel og animalske biprodukter. Gjødselkjeller og pressaft tar en betydelig del av avløpsrensaneanleggets kapasitet, og reduserer rensegraden for BOF₅ og KOF_{CR} og SS.

Dersom Gol kommune ønsker å øke påslippet av industrielt avløpsvann til avløpsnettet, må kommunen sikre at dette ikke reduserer muligheten for å overholde utslipps- og rensekrav som er fastsatt i tillatelsen eller forurensningsforskriften, eller at det reduserer muligheten for å utnytte avløpsslammet i henhold til gjødselvereforskriftens krav. Kommunen skal ha oversikt over virksomheter som kan utgjøre en risiko for det kommunale avløpssystemet jf. forurensningsforskriftens § 15A-4, og følge opp disse gjennom påleggskrav og tiltak.

Kommunen kan velge om tillatelse til nye påslipp skal gis gjennom påslippsvedtak eller påslippsavtaler. Forskjellen mellom de to er viktig, fordi et påslippsvedtak med hjemmel i forurensningsforskriften kapittel 15 og 15A gjør at kommunen er forurensningsmyndighet for påslippet, og derav kan bruke forurensningsregelverkets sanksjonshjemler. Ved å bruke påslippsavtale inngår kommunen er privatrettslig avtale med næringsvirksomheten, og det er da avtaleretten som styrer avtalen mellom partene. Vi anbefaler kommunen sterkt å fatte vedtak om påslipp med hjemmel i forurensningsregelverket.

Konsekvenser for naturmiljøet

Utslipp av avløpsvann kan ha negativ påvirkning på naturmiljøet. Ved vurdering om utslippstillatelse skal gis er Statsforvalteren forpliktet til å gjøre konkrete vurderinger av hensyn gitt i

naturmangfoldloven. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal §§ 8-12 i samme lov legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet

Naturmangfoldloven § 8 stiller krav om at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal, så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om artens bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Utslippspunktet for rensed avløpsvann og overløpsvann fra Gol avløpsrenseanlegg ligger i Hallingdalselva.

I henhold til Miljødirektoratets database Naturbase (2022) er det ikke registrert viktige naturtyper i tilknytning til utslippspunktet. Det er imidlertid registrert en rekke arter av nasjonal forvaltningsinteresse i elva, blant annet storspove og vipe. Det er ikke registrert edelkreps eller elvemusling i vassdraget. Gol kommune viser i søknadskommunikasjonene til at det finnes ørret og gjedde i Hallingdalselva opp til Gol, samt at det også finnes noen mindre bestander av andre fiskeslag. I nevnte søknad viser kommunen til at det ikke er påvist elvemusling i Hallingdalselva. Videre viser kommunen til at undersøkelser av påvekstlanger nedstrøms utslippspunktet viser «svært god» økologisk tilstand.

Avløpsvann kan inneholde flere typer forurensning, inkludert næringsstoffer, organisk stoff, bakterier, mikroplast og miljøgifter. Dette vil kunne påvirke vannmiljøet og ha uheldige virkninger på det biologiske mangfoldet i resipienten. Det er særlig konsekvensene knyttet til eutrofi som er dokumentert å utgjøre en stor risiko for naturmiljøet. Framskrivningene/fortynningsberegningene i søknaden viser at det omsøkte utslippet forventes å ha begrenset påvirkning på konsentrasjonene av næringsstoffer og organisk stoff i resipienten. På bakgrunn av dette vurderer Statsforvalteren at det er liten risiko for at utslippet fra Gol avløpsanlegg alene vil være nok til å påvirke naturmiljøet i Hallingdalselva i vesentlig grad.

Derimot vurderer Statsforvalteren at det er en risiko for at det samlede utslippet av næringsstoffer, inkludert nitrogen fra alle avløpsanlegg i Gol kommune og nabokommunene, vil kunne ha en negativ påvirkning på resipienten. Dette er en av grunnene til at vi har satt strengere renskrav enn omsøkt i tillatelsen.

Videre vurderer Statsforvalteren også at en økning av konsentrasjonen av næringsstoffer og spesielt nitrogen i Hallingdalselva, vil kunne bidra til å forverre eutrofisituasjonen i Oslofjorden. Vi viser videre til vår vurdering under punktet *Nitrogenrensing* for en mer utfyllende begrunnelse for hvorfor vi mener det samlede nitrogenutslippet fra Gol kommune og omegn vil kunne påvirke vannforekomster som ligger nedstrøms. Statsforvalteren vurderer at naturmiljøet i Hallingdalselva blir tilstrekkelig ivaretatt gjennom vilkårene i tillatelsen, men usikkerheten knyttet til effektene av nitrogen i Hallingdalselva og Oslofjorden gjør at vi har satt krav om gjennomføring av en utredning av behovet for nitrogenrensing i Gol tettbebyggelse.

Med unntak av effektene av nitrogenutslippet mener vi at kunnskapsgrunnlaget er godt nok til å kunne vurdere effektene av det omsøkte utslippet fra Gol tettbebyggelse, jf. § 8. Videre anser vi at § 9 om føre-var-prinsippet og § 10 om samlet belastning på økosystemet blir ivaretatt gjennom vilkår fastsatt i tillatelsen. Statsforvalteren minner om at det er kommunen som skal dekke kostnadene ved å unngå og begrense skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 11. Kommunen plikter også å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder for å unngå eller begrense skadevirkninger på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 12. Selv om utslippene er innenfor de fastsatte utslippsgrensene, plikter kommunen å redusere utslippene så langt som mulig uten

urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av forurensningskomponenter som det ikke er fastsatt grenseverdier for gjennom særskilte vilkår.

Vannforskriften og miljømål for vannforekomsten

I henhold til § 4 i vannforskriften skal tilstanden i overflatevann beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenoprettes med sikte på at vannforekomsten skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand. Ny aktivitet og inngrep skal ikke medføre forringelse eller vanskeliggjøre oppnåelse av miljømål som er satt.

Gol avløpsrensaneanlegg har utslipp til Hallingdalselva (Vann-Nett ID: 012-3149-R). I Vann-Nett er Hallingdalselva definert som en middels til stor kalkfattig elv. Vanntypen er R205. Vannforekomsten er påvirket av regulering og er karakterisert som sterkt modifisert (SMVF). Elva har god økologisk tilstand med svært god tilstand for totalt fosfor, påvekstalgler og fisk. Tilstanden for totalnitrogen og eutrofiindeks for bunndyr er god. Kjemisk tilstand er ikke klassifisert. Av påvirkninger er Gol avløpsrensaneanlegg vurdert å ha liten påvirkningsgrad. Miljømålet for vannforekomsten er godt økologisk potensiale og god kjemisk tilstand.

Hallingdalselva har en lengde på 220 km og et nedslagsfelt på 4 587 km². Den renner ut i Krøderen og videre derfra som Snarumselva og Drammenselva ut i sjøen. Det er bygd terskeldemninger nedover elva for å unngå at deler av elva ligger tørrlagt. Hallingdalselva inngår i vannområde Hallingdalsvassdraget, og inngår i *Regional plan for vannforvaltning i vannregion -Innlandet og Viken 2022 - 2027*, godkjent 31.10.2022.

Kommunen viser i søknaden til at resipientene blir årlig overvåket i henhold til krav satt i vedtak fra Fylkesmannen i Buskerud. Det er gjennomført overvåking i Hallingdalsvassdraget siden 1999. Generelt er vannkvaliteten meget god i resipientene og en gjennomgående trend siden overvåkingen startet i 1999 er at avløpsrensaneanleggene i liten grad påvirker resipientene. Det er utført analyser både oppstrøms og nedstrøms Gol avløpsrensaneanlegg som del av «Vassdragsovervåking i Vannområde Hallingdal 2015-2017». Kommunen viser i søknaden til at ifølge rapporten er den økologiske tilstanden svært god og god for de ulike kvalitetselementene som undersøkes.

I Gol kommune er det tatt vannprøver fra fire stasjoner i Hallingdalselva, av totalt 16 stasjoner i kommunen. Alle stasjonene oppnår klassifiseringen svært god basert på fosforkonsentrasjoner. To av prøvetakingspunktene er plassert henholdsvis opp- og nedstrøms avløpsavløpsrensaneanlegget.

Det har blitt gjennomført resipientovervåking for Gol kommune i 2020, og resultatene er oppsummert i årsrapport datert 23.02.2021. Samlet tilstand for Hallingdalselva viser god tilstand både oppstrøms og nedstrøms Gol avløpsrensaneanlegg. Resultatene fra overvåkingen viser at for totalfosfor ligger de fleste målingene innenfor svært god eller god tilstand og på samme nivå både oppstrøms og nedstrøms avløpsrensaneanlegget. Énn enkelt måling viser moderat tilstand. Dette gjelder kun nedstrøms for prøve tatt ut 23.09.2020 (uke 39). Gjennomsnittet for totalfosfor viser god tilstand oppstrøms og nedstrøms avløpsrensaneanlegget. Middelerverdi oppstrøms anlegget i 2020 var 9,0 µg/l.

For totalnitrogen ligger samtlige målinger innenfor svært god eller god tilstand, jf. rapport fra resipientovervåking. Det varierer hvorvidt det er høyest nitrogenverdier nedstrøms eller oppstrøms. Gjennomsnittet for totalnitrogen viser svært god tilstand både oppstrøms og nedstrøms. Termotolerante koliforme bakterier (TKB) er funnet ved alle målestasjonene, men nedenfor

avløpsrensaneanlegget er det registret et høyt antall som påvirker egnethet som drikke-, bade og jordvanningsvann. Vannet er ikke egnet som drikkevannskilde og brukes heller ikke som det i dag. Vannet oppstrøms avløpsrensaneanlegget er egnet til jordvanning, men ikke nedstrøms. For en strekning nedstrøms avløpsrensaneanlegget er vannkvaliteten også redusert til mindre egnet for bading og rekreasjon.

Verdiene for organisk stoff (TOC) ligger på samme nivå opp- og nedstrøms avløpsrensaneanlegget, jf. rapport fra resipientovervåking. For suspendert stoff (SS) viser prøveresultatene at de fleste målte verdiene ligger under laboratoriets kvantifiseringsgrense (<2,0 mg/l), med unntak av en oppstrøms måling i uke 23 og en nedstrøms måling i uke 35. Det foreligger ikke analyser av tungmetaller eller andre miljøgifter verken for tilførsel eller utslipp fra avløpsrensaneanlegget, eller som del av resipientovervåkingen.

Kommunen påpeker i søknaden at det er flere avløpsrensaneanlegg som har Hallingdalselva som resipient. Flå avløpsrensaneanlegg (1 900 pe), Nesbyen avløpsrensaneanlegg (8 700 pe) og Sundre avløpsrensaneanlegg i Ål kommune (7 852 pe) er de andre store avløpsrensaneanleggene. I tillegg er det flere små private avløpsrensaneanlegg og avrenning fra jordbruk som kan påvirke vannkvaliteten i Hallingdalselva. Det er totalt ca. 45 000-55 000 dekar med jordbruk i områdene rundt Hallingdalselva. Prøver viser at det er lite avrenning til hovedvassdraget, men at det kan være lokal påvirkning av næringssalter i sideelver og bekker.

Utslipp til vann

Avløpsnett

Utslippene fra avløpsnett i Norge er til dels store og dårlig dokumentert. Dårlig avløpsnett og innlekking av fremmedvann anses i dag å utgjøre det største driftsproblemet ved norske avløpsanlegg. I gjennomsnitt utgjør fremmedvann ca. 40 % av tilførte avløpsmengder til norske avløpsrensaneanlegg. Dette medfører både dårligere funksjon ved avløpsrensaneanleggene og økte utslipp. En betydelig del av fremmedvannet er drikkevann som er lekket ut fra drikkevannsnettet. Tapet fra norske drikkevannsledninger er rundt 40 %, og er betydelig større enn i andre nordiske land. Dårlig avløpsnett fører også til at urensset avløpsvann lekker ut og forurenser drikkevann og miljøet.

Nye tillatelser til avløpssektoren legger i større grad enn tidligere vekt på, og krav til, avløpsnettets funksjon, vedlikehold og fornyelse. Kommunen og anleggseiere må etablere overvannsløsninger som er planlagt og dimensjonert for forventet framtidig økt nedbørintensitet, slik at ikke spillvannsnettet overbelastes av fremmedvann.

Det opplyses i søknaden at Gol tettsted har avløpsledninger av både betong og PVC. Betongledninger er lagt fra 1940 til 1959. Avløpsledninger av betong er ca. 3 600 m med dimensjoner fra 225 til 350 mm. Resten av avløpsnettet som er lagt etter 1960 er av type PVC, og er på ca. 54 800 m (58 420 m Gol og Golsfjellet) med dimensjoner fra 125 til 200 mm. Hele avløpsnettet er bygget som separatsystem. Gol avløpsrensaneanlegg har i dag seks pumpestasjoner som er tilknyttet anlegget. Det er kun overløp ved pumpestasjonene og alt overløpsvann føres til Hallingdalselva. Tap fra avløpsnettet er anslått til maksimalt 500 m³/år. Når det gjelder anslått mengde fremmedvann tilført avløpsnettet skriver kommunen i søknaden at vannmengdene til avløpsrensaneanlegget jevnt over har gått ned de senere årene fra over 500 000 m³/år i 2012 og 2013, til mellom 320 000 – 350 000 m³/år de tre siste årene.

Statsforvalteren mener at det må sikres en forsvarlig fornying av avløpsnett til Gol avløpsrensaneanlegg. Avløpsnett må driftes, vedlikeholdes og fornyes på en planmessig måte, slik at forventet funksjon og god teknisk tilstand opprettholdes på lang sikt. Dette mener vi gjøres best ved å basere tiltakene på forpliktende handlingsplaner nedfelt i kommunale saneringsplaner. På den måten vil tiltakene bli dimensjonert ut fra reelle behov og utfordringer, og i samsvar med forventet levetid på de eksisterende avløpsrensaneanleggene. Tiltak i kommunen skal være basert på miljørisikovurderingen Gol kommune utarbeider for det totale avløpssystemet.

I forbindelse med at Statsforvalteren mottok kommentarer fra Gol kommune på vilkår knyttet til tilknytningsgrad ved oversendelse av utkast til tillatelse, har vi endret dette vilkåret. Kommunen skal dokumentere at tilknytningsgraden i tettbebyggelsen er 98 %, jf. punkt 3.1.1 i tillatelsen. For å redusere innlekking av fremmedvann, stiller Statsforvalteren krav om at kommunen skal ha en plan for å redusere andelen fremmedvann som tilføres avløpsnett, jf. punkt 3.1.3 i tillatelsen. Videre stiller vi krav om at kommunen skal ha en tiltaksplan for fornyelse av avløpsnett. Utformingen av en slik tiltaksplan beskrives nærmere i tillatelsens punkt 3.1.2.

Av forurensningsforskriften § 14-5 siste ledd kreves det at den ansvarlige for avløpsanlegget skal ha oversikt over alle overløp på avløpsnett. Oversikten skal også inkludere eventuelle lekkasjer av betydning. Ifølge opplysninger i søknaden ligger det seks pumpestasjoner i Gol kommune, hvorav én av dem har installert mengdemåler. Kommunen har ikke rapportert mengde urensset avløpsvann i overløp og mengde fosfor sluppet ut fra avløpsnett i 2021 (eller foregående år). For at kommunen skal få en bedre oversikt over overløpsutslippene sine, stiller vi vilkår om at driftstid for alle overløp skal registreres, samt at det skal installeres mengdemålere på overløpspunkter med utslipp av vesentlig størrelse og miljømessig betydning, jf. punkt 3.1.5 i tillatelsen. Mengdemålere vil gi et mer riktig tall på overløpsmengdene enn det driftstidsmålere gjør. Videre i punkt 3.1.5 stiller vi krav om at utslipp på grunn av feil ved avløpsnett, stans i pumpestasjoner og liknende ikke skal redusere virkningsgraden i avløpsnett med mer enn 5 % fram til 31. desember 2027 og deretter maksimalt 3 % over året. Vi stiller også vilkår om at den samlede mengden utslipp via driftsoverløp over året ikke skal være over 2 %, jf. punkt 3.1.4 i tillatelsen.

Statsforvalteren forutsetter at Gol kommune setter av tilstrekkelig med ressurser for å følge opp arbeidet med rehabilitering av avløpsnett. Kommunen opplyser i søknaden at oppgraderingen av avløpsnett vil fortsette i årene fremover. I dette inngår rehabilitering av avløpsnett og fjerning av feilkoblinger der overvann tilføres spillvannsledninger. Målsettingen er at dette minst skal holde tritt med økende tilførsel pga. klimaendringer. Kommunen opplyser i e-post datert 29. september 2022 at de i kommunens økonomi og handlingsprogram har lagt opp til flere tiltak på VA enn det som er angitt i *Gol kommune, Hovedplan for avløp og vassmiljø, 2014-2023* (hovedplan).

Omsøkte utslippsgrenser og driftsdata

Gol kommune søker ikke om bedre rensing for fosfor, BOF_5 og KOF_{CR} enn dagens krav.

Driftsdata for Gol avløpsrensaneanlegg for perioden 2016 til 2021, viser at avløpsrensaneanlegget har klart å overholde renskravet for fosfor på 93 % for 2016 (96,3 %), 2017 (97 %), 2018 (96,4%) og 2021 (93 %), men at anlegget ikke overholdt kravet i 2019 og 2020. I 2019 var rensgraden under 89 % og i 2020 var rensgraden på 91 %. Avløpsrensaneanlegget har for perioden 2016 til 2021 overholdt kravet til årlig utslipp av fosfor per år på 530 kg.

Kommunen påpeker at manglende overholdelse av fosforkravet (renseeffektkravet) skyldes svært varierende belastning fra Nortura. I forbindelse med Statsforvalterens vedtak av 25.1.2021 om endring av tillatelse (økning av rammer) etter forurensningsloven til slakteri-, nedskjæring- og

foredlingsvirksomhet for Nortura SA avdeling Gol, har Statsforvalteren vurdert endringene i utslippskravene til Nortura opp imot kapasitet og rensegrad ved Gol avløpsavløpsrenseanlegg. Problemer knyttet til store svingninger gjennom døgnet og uken, både i konsentrasjon og volum, i utslippene av prosessavløpsvann til kommunalt avløpsnett, er ivarettatt blant annet i form av vilkår i tillatelsen til Nortura om fordrøyning av prosessavløpsvannet ved Nortura Gol før påslipp til kommunalt avløpsnett, for å forhindre at høye konsentrasjoner eller batchvise utslipp medfører problemer på kommunens avløpsavløpsrenseanlegg. Kommunen mener at utslippsreduksjonene fra Nortura etter endring av deres tillatelse i 2021, *kan* medføre at innløpskonsentrasjonen til Gol avløpsrenseanlegg reduseres også for fosfor. I hvilken grad dette vil slå ut, er per nå for tidlig å si. En reduksjon i innløpskonsentrasjonen, kombinert med fremdeles svært varierende fosforbelastning, kan gjøre det vanskelig i praksis å overholde et 95 % krav, mener kommunen.

Kommunen skriver i søknaden at målet for fosforfjerningen i det nye avløpsavløpsrenseanlegget bør være å opprettholde tilstandsklassen «god» for fysisk-kjemiske parametere i Hallingdalselva, Det vil si at fosforkonsentrasjonen i Hallingdalselva ikke skal overstige 15 µg/l nedstrøms utslippet fra avløpsavløpsrenseanlegget. Som underlag for å vurdere resipientbaserte utslippskrav for nye Gol avløpsrenseanlegg, er det utført fortynningsberegninger ved utslipp av renet avløpsvann til Hallingdalselva på samme sted som dagens utslipp. Normal vannføring ved Gol avløpsrenseanlegg sitt utslippspunkt er i dag 20-30 m³/s jf. *Årsrapport for resipientovervåking 2020, Gol kommune*. Det opplyses i søknaden at det er planlagt et nytt kraftverk, Hemsil III, som vil kunne påvirke vannføringen i Hallingdalselva, og gi en reduksjon av årlig vannmengde. I fortynningsberegningene tas det utgangspunkt i beregnede vannføringer ved bygging av nytt kraftverk, Hemsil III, som kan anses som en «worst case»-betraktning, ifølge kommunen.

Resultater fra fortynningsberegningene viser forventede stofftilførsler og utslippsmengder for Gol avløpsrenseanlegg i 2040, basert på eksisterende utslippskrav (93 % fjerning av fosfor) og ved eventuelt skjerpet utslippskrav på 95 % fjerning av totalfosfor, samt hvilke fosforkonsentrasjoner i Hallingdalselva som utslippet fra avløpsrenseanlegget vil medføre i 2040 ved ulike renseeffekter for fosfor.

Tabell 4. Forventede stofftilførsler og utslippsmengder i 2040, både for 93 % og 95 % fjerning av fosfor jf. søknaden:

Forutsetning	Tilført mengde (g P/ døgn)	Utslippsmengde (g P/ døgn)	Utslippsmengde kg P/år	Økt konsentrasjon i Hallingdalselva (µg/l) ved minstevannføring 4,9 m ³ /s
93 % P-fjerning i 2040	10 940	766	280	1,8
95 % P-fjerning i 2040	10 940	547	200	1,3
P-fjerning i 2020	6 800	589	215	1,4
P som overløp 2040			24	

Kommunen vurderer, at basert på dagens (2020) situasjon i Hallingdalselva med en konsentrasjon oppstrøms avløpsrenseanlegget på 9,0 µg/l, vil en 93 % fosforfjerning gi en konsentrasjon på 10,8 µg/l nedstrøms avløpsrenseanlegget ved minstevannføring. Dette gir ifølge kommunen en bra

sikkerhet for at tilstandsklassen «god» kan opprettholdes i Hallingdalselva, forutsatt at det ikke kommer andre kilder til fosfortilførsler i fremtiden. Kommunen konkluderer med at beregningene (for 93 % renseseffekt), viser at det uavhengig av om det antas et jevnt utslipp fra avløpsrensaneanlegget eller om fremtidig påslipp og utslipp følger historiske variasjoner, så vil totalkonsentrasjonene av fosfor i alle tilfeller ligge godt under grenseverdien for skille mellom tilstandsklasse «god» og «moderat». Framskrivningene/ fortynningsberegningene viser derfor at utslippet vil ha liten påvirkning på resipienten. Beregnede konsentrasjoner av fosfor i elva etter utslipp, tilsvarer god tilstand.

I søknaden har kommunen satt opp prognoser for forventet utvikling for fosfor, både for tilførte mengder inn til Gol avløpsrensaneanlegg og utslipp til Hallingdalselva, forutsatt rensing av fosfor på 93 %. Prognosene viser at fra 2020 til 2040 vil det være en økning i tilførte mengder (inkludert overløp) på 61 % for Tot-P, og utslippsmengdene vil øke med 33 % (inkludert overløp) for Tot-P. Utslipp av Tot-P estimeres til 303 kg/år i 2040.

I forbindelse med Statsforvalterens forurensningstilsyn i 2018 avdekket Statsforvalteren blant annet at Gol kommune var i brudd med forurensningsforskrifteten § 14-6 sitt krav om sekundærrensning. Videre viser tall fra driftsdata at Gol avløpsrensaneanlegg ikke har klart sekundærrensingskravet verken i 2019, 2020 eller 2021. Gjennomsnittlig utregnet rensesgrad var i 2021 på 60 % for BOF_5 og 71 % for KOF_{CR} . 11 av 12 prøver overholdt ikke konsentrasjonskravet eller kravet til rensesgrad for BOF_5 , og 10 av 11 prøver for KOF_{CR} overholdt ikke noen av renseskravene.

I søknaden er det satt opp prognoser for forventet utvikling for BOF_5 og KOF_{CR} , både for tilførte mengder inn til Gol avløpsrensaneanlegg og utslipp til Hallingdalselva, forutsatt en rensesgrad for BOF_5 på 70 % og for KOF_{CR} en rensesgrad på 75 % (dataene inkluderer overløp). Prognosene viser at fra 2020 til 2040 vil det være en økning i tilførte mengder på 46 % for BOF_5 , og utslippsmengde vil øke med 13 % for BOF_5 . Utslipp av BOF_5 estimeres til 40,2 tonn O_2 /år i 2040. For 2030 estimeres et utslipp av BOF_5 på 39,3 tonn O_2 /år. Videre viser prognosene for KOF_{CR} at det vil være en økning på 65 % i tilførte mengder fra 2020 til 2040, og utslippsmengdene for KOF_{CR} vil øke med 18 % fra 2020 til 2040. Utslipp av KOF_{CR} estimeres til 77 tonn O_2 /år i 2040. For 2030 estimeres et utslipp av KOF_{CR} til 75,5 tonn O_2 /år.

Som følge av implementeringen av det planlagte biologiske rensetrinnet forventes det at årlig utslippsmengde vil bli vesentlig lavere enn omsøkt mengde. Kommunen skriver i søknaden at renseseffekten er estimert ut fra normale renseseffekter for tilsvarende avløpsrensaneanlegg (*Søknaden viser til SFTs veiledning 95:02 Miljømål for vannforekomster, som angir at et biologisk-kjemisk avløpsrensaneanlegg fjerner 95 % organisk stoff. Det antas 92 % fjerning av BOF_5 og 90 % fjerning av KOF_{CR} .*) Forventet utslipp av BOF_5 i 2040 estimeres i søknaden til 10,7 tonn forutsatt en rensesgrad på 92 %, og for KOF_{CR} forventes et utslipp på 30,8 tonn forutsatt en rensesgrad på 90 %.

Kommunen viser i søknaden til at nitrogen skal iht. veileder 02:2018 *Klassifisering av miljøtilstand i vann*, kun brukes som del av klassifiseringen dersom vannforekomsten er nitrogenbegrenset, og at parameteren derfor ikke er relevant i denne sammenhengen. Kommunen har likevel redegjort kort for konsekvensene ved nitrogenutslippet fra avløpsrensaneanlegget. Det analyseres kun for nitrogen i månedene mai-september. Dette har sammenheng med at eutrofiering først og fremst finner sted i disse månedene. Kommunen vurderer uavhengig av beregningsmetodikk, at totalkonsentrasjonen i resipient i de aktuelle månedene, ikke vil overstige grenseverdien for nitrogen på 250 $\mu\text{g/l}$. Norconsult konkluderer med at utslipp av nitrogen fra Gol avløpsrensaneanlegg ikke vil påvirke resipientens tilstandsklasse da den ikke er nitrogenbegrenset, og vil heller ikke innebære endring av teoretisk tilstandsklasse for de aktuelle månedene dersom dette vurderes.

Det vises i søknaden til *Årsrapport for resipientovervåking Gol kommune (2020)*, hvor det fremkommer at resipienten både oppstrøms og nedstrøms ligger i området mellom god tilstand og moderat tilstand for TKB, og mellom moderat tilstand og dårlig tilstand for E. coli. Unntaket er august hvor det for begge parametere er dårlig tilstand nedstrøms anlegget og svært høye tall for både TKB og E. coli. Kommunen vurderer at det er lite sannsynlig at utslipp fra avløpsanlegget ved normal drift skal gi en slik svært høy økning av bakterietall, med mindre dette skyldes overløpsutslipp. Resipienten er for en strekning nedstrøms avløpsrensaneanlegget, ikke egnet for bading og rekreasjon, det samme gjelder delvis oppstrøms hvor tall for TKB ligger i moderat tilstand. Det fremtidige anlegget bygges ikke spesielt for fjerning av patogener, men bakteriefjerningen i et biologisk-kjemisk avløpsrensaneanlegg vil være litt høyere enn for eksisterende kjemiske avløpsrensaneanlegg. I forbindelse med Statsforvalterens tilbakemelding på resipientovervåking etter vannforskriften i 2021 ved Gol avløpsrensaneanlegg, kommenterer vi at bakterienivåene er høyere nedstrøms avløpsrensaneanlegget enn oppstrøms, noe som tyder på at dette kommer fra påvirkning fra avløpsrensaneanlegget. Det kan likevel ikke utelukkes at det er andre påvirkningskilder til disse nivåene. Sammenlikning av bakterienivåene mellom 2014 og 2021 viser at nivåene for bakterier varierer, men at det har vært en økning de siste tre årene.

Vilkår – utslippsgrenser, maksutslipp og antall prøver

Statsforvalteren har stilt strengere krav til rensning for parameterne fosfor, BOF_5 og KOF_{CR} fra 01.01.2025 sammenliknet med det Gol kommune har søkt om. Vi har også stilt krav om årlige maksutslippsgrenser.

Fosfor

Utslipet av fosfor er forventet å få en økning, men resipienten Hallingdalselva er i liten grad påvirket av dagens utslipp av avløpsvann og vil heller ikke bli det ved en eventuell økt fosforbelastning, jf. framskrivningene i søknaden. Modelleringene viser at utslipp av fosfor fra Gol avløpsrensaneanlegg ikke vil påvirke resipientens tilstandsklasse. Framskrivningene/fortynningsberegningene viser at utslippet vil ha liten påvirkning på resipienten. Ut ifra data i søknaden samt data fra egenkontrollrapporteringene registrerer Statsforvalteren imidlertid at månedene september og oktober er utfordrende. Hvis vi ser på alle måledata i elva fra 2014-2021 så er det en gjennomsnittsokning i fosforkonsentrasjon fra 6 $\mu\text{g/l}$, 9 $\mu\text{g/l}$ til 8 $\mu\text{g/l}$, hhv. oppstrøms og nedstrøms. Dersom vi bare ser på data for september og oktober i samme periode er tilsvarende tall 6,2 $\mu\text{g/l}$ og 10,5 $\mu\text{g/l}$. Dette betyr at konsentrasjonen øker med over 4 $\mu\text{g/l}$ i slakteperioden. Statsforvalteren vurderer at på høsten (september og oktober), vil Hallingdalselva være i moderat tilstand. Slik Statsforvalteren forstår dataene i søknaden så må det på påregnes store utslipp og «moderat» tilstand i elva i høstmånedene også i framtiden.

Selv om fosforutslippet fra Gol avløpsrensaneanlegg ikke forventes å føre til en permanent forringelse av miljøtilstanden i vannforekomsten, mener vi likevel det er viktig at utslippet reduseres mest mulig, for å beskytte resipienten i størst mulig grad. Dette er i tråd med at forurensningen skal begrenses mest mulig jf. tillatelsens punkt 2.3 og forurensningsloven § 7.

Statsforvalteren har for tiden flere utslippssøknader inne til behandling, der det søkes om å øke utslippene av fosfor til Hallingdalselva. Selv om fosforutslippet fra Gol avløpsrensaneanlegg vil ha en begrenset påvirkning på resipienten, vil det samlede utslippet av fosfor fra alle avløpsrensaneanleggene, kunne ha en negativ effekt på vannforekomsten. For å ivareta resipienten stiller vi krav om 93 % fosforrensning ved Gol avløpsrensaneanlegg fram til og med 31.12.2024, og at restutslippet av fosfor fra avløpsrensaneanlegget ikke skal overskride 303 kg per år. Fra 1.1.2025 skjerper vi fosforrensingskravet til 95 %, samt setter krav om at restutslippet av fosfor ikke skal

overstige 224 kg per år. Vi mener det er realistisk at Gol avløpsrensaneanlegg skal klare å rense 95 % for fosfor med de nye vilkårene i tillatelsen til Nortura, som skal sikre en jevnere belastning på avløpsrensaneanlegget, samt basert på innrapporterte data i egenkontrollrapporteringene.

BOF₅ og KOF_{CR}

For organisk stoff stiller vi krav om minst 70 % rensning av BOF₅ eller at utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 25 mg O₂/l og minst 75 % rensning av KOF_{CR} eller at utslippskonsentrasjonen ikke overstiger 125 mg O₂/l frem til og med 31.12.2024.

I forbindelse med at kommunen fikk utkast til tillatelse til gjennomlesning, mottok Statsforvalteren kommentarer knyttet til restutslippet av BOF₅ og KOF. Statsforvalteren har justert restutslippet for både BOF₅ og KOF_{CR} i tråd med kommunens kommentarer. Restutslippet av BOF₅ skal ikke overstige 26 tonn per år, mens restutslippet av KOF_{CR} skal ikke overstige 44 tonn per år fra dags dato.

Statsforvalteren skjerper kravene fra 01.01.2025 til 75 % rensning av BOF₅ og 80 % rensning av KOF_{CR}. Statsforvalteren vil vurdere strengere krav knyttet til restutslippet av BOF₅ og KOF_{CR} fra 1.1.2032. Vi mener det er realistisk at Gol avløpsrensaneanlegg vil kunne klare å øke rensgraden for organisk stoff, når det biologiske rensetrinnet er satt i drift, forutsatt at det benyttes beste tilgjengelige teknikker. Kommunen har selv oppgitt i søknaden at det forventes en rensgrad på 92 % for BOF₅ og 90 % i 2040, og Statsforvalteren har satt renskravene basert på dette.

E. coli

Statsforvalteren vurderer at det er nødvendig å sette krav til prøvetaking av utslipp av E. coli-bakterier. E. coli er ikke en del av de styrende parametere etter vannforskriften, men bidrar likevel til forurensning av vassdrag og dannelsen av brukerkonflikter. I Hallingdal er reiseliv og turisme viktig, og Hallingdalsvassdraget brukes i stor grad til rekreasjonelle formål. Statsforvalteren ser av søknaden at nivåene for E. coli tilsvarer moderat – dårlig tilstand. Kommunen opplyser at det nedenfor avløpsrensaneanlegget er registret et høyt antall bakterier som påvirker resipientens egnethet som drikke-, bade- og jordvanningsvann. Vi registrerer også at Mattilsynet skriver i sin høringsuttalelse at vannverket i Gol kommune ligger ca. 1 km nedstrøms avløpsrensaneanlegget. Råvannet hentes fra grunnvannskilder ved Eiklid. Det kan være en fare for at utslipp av urensset kloakk til Hallingdalselva kan forurense råvannet, og direkteutslipp bør derfor unngås. Gol kommune har både i sitt svar på høringsuttalelsen fra Mattilsynet samt i møte med Statsforvalteren 20. desember 2022 understreket at Gol vannverk, Eiklid og reservevannforsyningen er sikret gjennom klausulering av omkringliggende areal. Beskyttelsessoner og restriksjoner er vedtatt i kommuneplan og kommunedelplan for Gol kommune. Videre sier kommunen at de gjennom sin beredskapsplan og internkontroll sikrer at kommunens innbyggere og næringsliv har drikkevann som til enhver tid oppfyller krav til kvalitet, mengde og tilgjengelighet.

I opprinnelig utkast til tillatelsen stilte Statsforvalteren krav om maksimalt utslipp av E. coli fra Gol avløpsrensaneanlegg. Etter å ha mottatt kommentarer fra Gol kommune i forbindelse med kommentarrunde på utkast til tillatelse samt i møte 20. desember 2022, ble dette kravet endret til å omfatte overvåking av utslipp av E. coli. Vi stiller derfor foreløpig ikke krav om maksimalt utslipp av E. coli, men stiller krav om at Gol avløpsrensaneanlegg skal ta prøver av E. coli fra dags dato for å overvåke disse utslippene. Dette vil bidra til å gi et bedre kunnskapsgrunnlag for å vurdere behovet for krav om maksimalt utslipp av E. coli.

Basert på eksisterende kunnskap om resipienten samt fremlagt dokumentasjon fra søker om påvirkningen av det omsøkte utslippet, vurderer Statsforvalteren at det er liten risiko for at utslippet vil føre til vesentlig forurensning av Hallingdalselva. Statsforvalteren vurderer at miljømål som er stilt

for Hallingdalselva er ivaretatt med de renskrav som er stilt i tillatelsen. Det er nettopp miljømålene som er bakgrunnen for de renskrav som er stilt. Utslipp av avløpsvann skal ikke bidra til forringelse eller vanskeliggjøre oppnåelse av miljømål, som er satt for resipienten. Vi vurderer at dersom avløpsvannet blir renset i tråd med de krav som er stilt, skal ikke avløpssystemet medføre fare for forringelse av resipientene eller vanskeliggjøre at miljømål oppnås.

Statsforvalteren mener likevel at det er viktig at utslippene av forurensning reduseres til et minimum. I henhold til punkt 2.3 i tillatelsen plikter kommunen å redusere utslipp så langt det er mulig uten urimelige kostnader.

Nitrogenrensing

I likhet med fosfor er nitrogen et viktig næringsstoff for alger. Tilgangen på nitrogen er en begrensende faktor for algeproduksjon i mange vannforekomster, og spesielt i marine vannforekomster. Hallingdalselva er ikke ansett for å være nitrogenbegrenset på nåværende tidspunkt, men tilstedeværelsen av nitrogen vil likevel kunne øke risikoen for eutrofiering. I naturmangfoldloven § 10 står det at påvirkningen på et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet «er» eller «vil bli» utsatt for. Dette omfatter tidligere, nåværende og fremtidige påvirkninger.

Det er flere kommuner som har avløpsanlegg som har utslipp av nitrogen til Hallingdalselva; blant annet Flå avløpsrenseanlegg (1 900 pe), Nesbyen avløpsrenseanlegg (8 700 pe) og Sundre avløpsrenseanlegg i Ål kommune (7 852 pe). I tillegg er det flere små private avløpsrenseanlegg og avrenning fra jordbruk som kan påvirke vannkvaliteten i Hallingdalselva. Det er totalt ca. 45 000-55 000 dekar med jordbruk i områdene rundt Hallingdalselva. I søknaden opplyses det at det er tatt prøver som viser at det er lite avrenning til hovedvassdraget, men at det kan være lokal påvirkning av næringsalter i sideelver og bekker.

Statsforvalteren mener at alle utslipp av nitrogen til Hallingdalselva må tas med i vurderingen av den samlede belastningen på økosystemet. Dette gjelder også de mindre utslippene. Selv om hvert utslipp i seg selv er begrenset, vil det totale utslippet kunne være betydelig.

Statsforvalteren vurderer at det samlede nitrogenutslippet fra alle aktiviteter i Gol kommune og nabokommunene, vil kunne utgjøre en risiko for økosystemet i vannet. Vi mener at en reduksjon av de totale utslippene av nitrogen kan ha positiv effekt for vannmiljøet og begrense faren for at miljømålene ikke oppnås.

De siste årene har det vært et økende fokus på miljøtilstanden i Oslofjorden. I *Helthetlig tiltaksplan for en ren og Rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* trekkes det frem at tilstanden for livet i Oslofjorden er svært alvorlig, og at påvirkningene på fjorden er langt større enn det økologien kan tåle. Påvirkningsbildet er sammensatt, men utslipp fra kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse pekes på som to av de største påvirkningene. Oslofjorden har i dag store eutrofipoblemer. En rapport fra NIVA og Havforskningsinstituttet, *Utredning av behovet for å redusere tilførselene av nitrogen til Ytre Oslofjord*, viser at nitrogentilførselene til Oslofjorden er for store. Rapporten konkluderer med at det er behov for å redusere tilførsler av nitrogen fra avløpssektoren, som innebærer å innføre nitrogenrensing ved avløpsrenseanlegg som har avrenning til fjorden.

Hallingdalselva renner ut i Krøderen og videre derfra i Snarumselva og Drammenselva og ut i Drammensfjorden som er en del av Oslofjorden. Tilbakeholdelsen av nitrogen i ferskvannsføremønstre er liten og derfor vil utslipp av nitrogenholdig avløpsvann til Hallingdalselva kunne påvirke forholdene i Oslofjorden.

Fordi nitrogenbelastningen på Oslofjorden er betydelig, og tålegrensen til fjorden er allerede overskredet, vurderer Statsforvalteren at selv en liten økning i nitrogenutslippene vil ha negativ effekt og vanskeliggjøre mulighetene til å nå miljømålene for fjorden.

Den 13.05.2022 mottok Statsforvalteren brev fra Miljødirektoratet med nye føringer knyttet til innføring av nitrogenrensing ved avløpsanlegg som har utslipp til Oslofjorden. I brevet skriver Miljødirektoratet at alle kommuner og IKS som tilhører en omfattende tettbebyggelse innenfor Oslofjordens nedbørsfelt, må forvente at det vil komme krav om nitrogenrensing ved utslipp av kommunalt avløpsvann. Med omfattende tettbebyggelse menes tettbebyggelser med potensiell utslippsstørrelse større enn 10 000 pe BOF₅. Det påpekes det at tilstanden i fjorden er så alvorlig at det er behov for reduksjon i alle tilførsler til Oslofjorden som kan føre til eutrofi. Videre påpekes det at fosfor- og nitrogenrensing i praksis vil være en forutsetning for at industribedrifter som har prosessavløpsvann med høyt innhold av organisk materiale og næringsalter, kan ha påslipp til kommunale avløpsavløpsrensianlegg eller IKS. Miljødirektoratet oppfordrer samtidig til samarbeid på tvers av kommuner og mellom kommuner og industribedrifter, om å etablere bærekraftige renseløsninger i deres region.

Gol tettbebyggelse ligger over grensen på 10 000 pe BOF₅, og er dermed å anse som en omfattende tettbebyggelse. Statsforvalteren mener at det er en fare for at det samlede nitrogenutslippet fra alle aktiviteter i Gol kommune og omegn/ nabokommuner, vil kunne vanskeliggjøre oppnåelsen av miljømålet om god økologisk tilstand i lokale resipienter og Oslofjorden. Som følge av dette varsler Statsforvalteren at vi vurderer å innføre krav om nitrogenrensing fra 2033 i forbindelse med neste revisjon av tillatelsen. For å få et godt nok kunnskapsgrunnlag til å kunne gjøre en korrekt vurdering av dette, stiller vi krav om at Gol kommune skal gjennomføre en utredning av behovet for innføring av nitrogenrensing i Gol tettbebyggelse (jf. punkt 12 i tillatelsen). Utredningen skal bygge på et oppdatert kunnskapsgrunnlag om tilstand og totalutslipp av nitrogen til Hallingdalselva samt fremtidig framskrivning i minst 20 år. Utredningen skal gjennomføres av en kompetent uavhengig 3. part.

Utredningen må se utslipp fra Gol tettbebyggelse i sammenheng med utslipp av nitrogen fra andre kilder, og fra andre tettbebyggelser med utslipp til Hallingdalselva. Det må utredes hvilke konsekvenser den samlede belastningen av utslippene vil ha for miljøtilstanden i Hallingdalselva og Oslofjorden, og hvordan rensing av nitrogen i Gol tettbebyggelse vil påvirke og eventuelt redusere negative påvirkninger på vannmiljøet. Nyttens av å innføre nitrogenrensing må vurderes og ses opp mot kostnaden ved tiltaket. Utredningen skal være gjennomført senest innen 31.12.2026, og resultatene fra utredningen skal oversendes Statsforvalteren. Statsforvalteren kan informere om at vi vil stille tilsvarende krav til utredning til flere relevante kommuner. Vi oppfordrer derfor Gol kommune til å gjennomføre utredningen i samarbeid med de andre kommunene som får slikt krav.

Statsforvalteren stiller også krav om at Gol avløpsrensianlegg skal ta prøver av nitrogen for å overvåke nitrogenutslippene sine. Dette vil bidra til å gi et bedre kunnskapsgrunnlag for å vurdere behovet for nitrogenrensing.

Selv om Gol avløpsavløpsrensianlegg ikke vil få krav om nitrogenrensing i første omgang, er det viktig at kommunen setter av arealer til en eventuell fremtidig ombygging/utvidelse av avløpsrensianlegget, eller tar høyde for samarbeid med andre kommuner om en felles avløpsløsning.

Prøvetaking

I henhold til forurensningsforskriften § 14-11 skal det tas representative prøver av avløpsvannet. Prøvene skal tas med jevne mellomrom over hele året. For å oppnå representativitet er det viktig at det tas et tilstrekkelig antall prøver.

Gol avløpsrensaneanlegg har hatt krav om minimum 12 prøver per år, jf. forurensningsforskriften § 14-1. Statsforvalteren stiller strengere vilkår om prøvetaking, da det er viktig å ta nok prøver for å sikre at utslippet i maksuke fanges opp og at prøvetakingen er representativt for avløpsvannet. Ved økt prøvefrekvens vil det bli lettere å fange opp eventuelle avvik og mislykkede prøver der krav ikke overholdes. Samtidig vil det å ta flere prøver gi en mer riktig utregning av stoffmengder, som igjen vil gi et mer nøyaktig estimat på rensegraden. Vi stiller derfor krav om at Gol avløpsrensaneanlegg skal ta minst 36 ukeblandprøver (hvorav 4 prøver ikke behøver å oppfylle rensekravene jf. forurensningsforskriften § 14-13) eller 72 døgnblandprøver (hvorav 7 prøver ikke behøver å oppfylle rensekravene jf. forurensningsforskriften § 14-13) i året. Det skal tas døgnblandprøver når prøven skal analyseres for BOF_5 og KOF_{CR} . For fosfor og nitrogen skal det tas ukeblandprøver eller døgnblandprøver. Prøvene skal analyseres for BOF_5 , KOF_{CR} , fosfor og nitrogen. Det skal benyttes laboratorier som er akkreditert for de aktuelle analysene.

Avløpsdirektivet er under revidering og kan føre til endringer i forurensningsforskriften. Det vil til enhver tid være det strengeste kravet som gjelder. For oversikt over utslippsparemetere, rensekrav og prøvetaking; se tabell 3.2.3.1 i tillatelsen.

Overvåking

Statsforvalteren har satt vilkår til resipientovervåking i tillatelsens punkt 8. Gol kommune skal overvåke etter forurensningsforskriften og etter vannforskriften. Overvåking etter forurensningsforskriften skal skje i nærheten av utslippspunktene og dokumentere effekten av utslipp av avløpsvann. Overvåking etter vannforskriften skal skje lengre unna utslippspunktene og dokumentere tilstanden i resipienten etter samlet belastning. I forbindelse med at kommunen fikk utkast til tillatelse til gjennomlesning, mottok Statsforvalteren kommentarer knyttet til overvåking etter vannforskriften, og vi har justert ordlyden i vilkåret knyttet til overvåking etter vannforskriften.

Avløpsslam

Avløpsslam (råslam) kan ha et svært høyt vanninnhold. Det er likevel å betrakte som en overflødig fraksjon oppstått ved rensing av kommunalt avløpsvann, og er derfor å betrakte som et avfall i henhold til forurensningsloven § 27. Dette innebærer at avløpsslam skal håndteres i tråd med avfallsregelverket.

Avløpsslam produsert ved avløpsrensaneanlegget pumpes til slamfortykker. Videre får Gol avløpsrensaneanlegg eget mottaksarrangement for septikslam (slam fra slamavskillere og minirensaneanlegg i områder uten offentlig avløpsnett). Gol kommune har søkt om mottak av 1 000 m³ septikslam per år. Statsforvalteren gir tillatelse til mottak av dette septikslammet på nærmere vilkår. Det tilførte septikslammet fortykkes og avvannes sammen med anleggets øvrige internslem. Jf. vilkår 6.2 i tillatelsen skal det ved prøvetaking av slammene benyttes anerkjente metoder for å oppnå representative prøver.

Slamproduksjonen for oppgradert avløpsrensaneanlegg på Gol vil være ca. 1 380 m³ avvannet slam pr. år, tilsvarende ca. 390 tonn tørrstoff per år. Det vil ikke bli mellomlagret slam ved avløpsrensaneanlegget. Fortykket slam vil bli fraktet direkte til komposteringsanlegget til Hallingdal Renovasjon i Ål for videre behandling, eller til et annet godkjent slambehandlingsanlegg. Avvanning av slam anses ikke som behandling, men blant annet hygienisering og stabilisering av slam anses

som behandling. Det tillates ikke behandling av slam ved Gol avløpsrensaneanlegg. Gol kommune er ansvarlige for å sikre at avløpsslammet blir håndtert i tråd med avfallsregelverket og de krav som følger av forurensningsloven § 32.

Utslipp til luft

I tillegg til å regulere utslipp til vann, regulerer tillatelsen fra Statsforvalteren også utslipp til luft. Dette inkluderer blant annet utslipp av lukt, støy og klimagasser. Lukt og støy kan medføre ulemper for nærmiljøet. For å ivareta naboer i området har Statsforvalteren satt krav til utslipp av lukt og støy i punkt 4 i tillatelsen.

Gol avløpsrensaneanlegg vil, jf. opplysninger i søknaden, få et moderne ventilasjonsanlegg hvor den mest luktbelastede luften samles til en luftstrøm som passerer et luftfjerningsanlegg før den slippes ut. I tillegg vil det bli lagt vekt på å velge løsninger som reduserer mulighetene for diffuse utslipp til luft ved mottak av septikslam og ved henting av containere med avvannet slam. Gol kommune foreslår selv i søknaden at anbefalingene i Miljødirektoratets veileder TA- 3019/2013 «Regulering av luktutslipp i tillatelser etter forurensningsloven» knyttet til luktimmisjon tas inn som krav i utslippstillatelsen.

Statsforvalteren har satt krav om at virksomheten ikke skal medføre luktulemper av betydning for naboene eller brukere av nærmiljøet. Statsforvalteren har også satt grenseverdier for lukt fra punktkilder. Beregnet luktimmisjon fra slike kilder ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager mv. skal ikke overstige 1 ouE/m^3 som maksimal månedlig 99 prosent timefraktal.

Støy

All avløpsrensing og slamhåndtering vil skje innendørs, og den daglige driften vil ikke medføre støy som kan berøre naboer. Transport av kjemikalier til anlegget og transport av slam og sand/ristgods ut fra anlegget er aktiviteter som kan medføre støy. Statsforvalteren har satt vilkår til støy i tråd med dagens praksis for avløpstillatelser, basert på *Retningslinje for behandling av støy i arealplanleggingen (T-1442/2021)*.

Forurenset grunn

Virksomheten skal ikke medføre utslipp til grunn eller grunnvann som kan medføre skader eller ulemper for miljøet. Gol kommune plikter å gjennomføre forebyggende tiltak som skal hindre utslipp til grunn og grunnvann.

Kjemikalier

I den kjemiske fellingen vil det sannsynligvis bli benyttet PAX (polyaluminiumklorid), jf. opplysninger i søknaden. Statsforvalteren viser til kravene i forurensingsforskriften kapittel 18 *Tanklagring av farlige kjemikalier og farlig avfall*. Vi viser også til substitusjonsplikten for bruk av kjemikalier. Det skal utvises aktsomhet ved bruk av kjemikalier, og Gol kommune er ansvarlig etter *Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester* (produktkontrollloven) for å vurdere om det finnes alternativ som medfører mindre risiko for helseskade eller miljøforstyrrelse.

Rapportering

Kommunen plikter å ha kontroll på sitt utslipp, og skal rapportere årlig til Statsforvalteren som forurensningsmyndighet. Kravet om rapportering følger av tillatelsens punkt 11. I tillegg til egenkontrollrapportering via Altinn skal Gol kommune også rapportere i egenkontrollskjema for

årsrapport. Skjema for årsrapport finnes på Statsforvalteren sine hjemmesider (se henvisning i tillatelsen). Årsrapport skal sendes inn som vedlegg til egenkontrollrapportering via Altinn. Statsforvalteren vil følge opp overholdelse av krav satt i tillatelsen gjennom tilbakemelding på egenkontrollrapport, årsrapport og tilsyn.

Samfunnsmessige hensyn

Eiendommen som Gol avløpsrensaneanlegg ligger på er omfattet av reguleringsplan for Hagaåni-Nigardsåni i Gol kommune, vedtatt i kommunestyret 29.10.1975. Reguleringsformålet er angitt som «spesialområde kloakkrensaneanlegg». Arealbruken for eiendommen er i *Kommunedelplan for Gol tettsted* regulert som kommunalteknisk anlegg. I søknaden er det oppgitt at det er gitt byggetillatelse for tiltaket.

Statsforvalteren gjør oppmerksom på at denne tillatelsen bare er gyldig dersom virksomheten er i tråd med gjeldende plan.

Avløpsanlegg er kritisk infrastruktur, og leverer tjenester for å rense avløpsvann fra Norges befolkning. Denne infrastrukturen er avgjørende for å rense avløpsvannet og dermed unngå å forringe vannkvaliteten i vannforekomstene ytterligere.

Statsforvalteren vurderer at håndtering av avløpsvann i et kontrollert avløpssystem regulert til formålet er i tråd med regelverket, og at dette hensynet må tillegges stor vekt i vurderingen om tillatelse skal gis. Med de fastsatte vilkår i tillatelsen vil ikke utslipp av avløpsvann fra Gol avløpsrensaneanlegg medføre en forringelse av tilstanden i resipienten Hallingdalselva, eller vanskeliggjøre oppnåelse av miljømål som er satt for Hallingdalselva.

Konklusjon

Vi har vurdert søknaden og kommet frem til at samfunnsnyttens virksomheten utgjør overstiger de forurensningsmessige ulempene knyttet til virksomheten. Det forutsettes at virksomheten drives i samsvar med vilkårene som følger av tillatelsen og forurensningsregelverket for øvrig.

Vi har vurdert at utvidelsen av Gol avløpsrensaneanlegg, med de vilkårene som er gitt i tillatelsen, ikke vil komme i konflikt med naturmangfoldet.

Statsforvalteren vurderer at med de utslippskrav som er stilt skal utslippet ikke medføre en forringelse av tilstanden i resipienten Hallingdalselva, eller vanskeliggjøre oppnåelse av miljømål som er satt for Hallingdalselva. Usikkerhet knyttet til konsekvensene av utslipp av nitrogen gjør at vi har stilt egne vilkår om utredning av dette. På bakgrunn av dette vurderer vi at utslippet ikke er i strid med de føringer som følger av vannforskriften § 4 om miljømål.

Statsforvalteren gir Gol kommune tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse på særskilte vilkår.

Det forutsettes at virksomheten drives i samsvar med vilkårene som følger av tillatelsen og forurensningsregelverket for øvrig.

Vedtak om tillatelse

Statsforvalteren i Oslo og Viken gir tillatelse til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse, i Gol kommune. Tillatelsen inkluderer vilkår for drift av det totale avløpssystemet knyttet til utslipp fra tettbebyggelsen.

Tillatelsen med vilkår følger vedlagt dette brevet. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11 og forurensningsforskriften kapittel 14 *Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelse § 14-4*. Det er satt vilkår til tillatelsen med hjemmel i forurensningsloven § 16.

Tillatelsen gjelder fra dags dato og erstatter tillatelsen gitt av Statsforvalteren den 9.1.2002 i sin helhet. Den tidligere tillatelsen gjelder fortsatt for Golsfjellet avløpsrenseanlegg.

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringene skal være basert på skriftlig saksbehandling og forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade og ulempe eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

Brudd på tillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79.

Tabell 5: Oversikt over vilkårpunkter med frister i tillatelsen.

Referanse til vilkårpunkter	Tiltakstyper	Frister
2.6 Internkontroll	Gjennomgang og oppdatering av internkontrollen	Årlig gjennomgang og oppdatering ved endringer
2.6.1 Miljørisikovurdering	Gjennomgang og oppdatering av miljørisikovurdering.	Løpende gjennomgang av at miljørisikovurderingen er dekkende for krav i gjeldende tillatelse
3.2.3 Grenseverdier for utslipp	Krav til utslipp og prøvetaking	Løpende oppfølging
Overholdelse av rensekrav for fosfor	Minst 93 % - årlig middelvei av total fosfor (Tot-P) Maksimalt årlig utslipp av 303 kg fosfor	Dags dato
	Minst 95 % - årlig middelvei av total fosfor (Tot-P) Maksimalt årlig utslipp av 224 kg fosfor	01.01.2025
Overholdelse av rensekrav for BOF ₅	Minst 70 % reduksjon eller 25 mg O ₂ /l ved utslipp Maksimalt årlig utslipp av 26 tonn BOF ₅	Dags dato

Overholdelse av renskrav for KO_{FCR}	Minst 75 % reduksjon eller 25 mg O_2/l ved utslipp Maksimalt årlig utslipp av 26 tonn BOF_5	01.01.2025
	Vurdere strengere krav fra 1.1.2032	01.01.2032
	Minst 75 % reduksjon 125 mg O_2/l ved utslipp Maksimalt årlig utslipp av 44 tonn KO_{FCR}	Dags dato
	Minst 80 % reduksjon eller 125 mg O_2/l ved utslipp Maksimalt årlig utslipp av 44 tonn KO_{FCR}	01.01.2025
Nytt prøvetakningskrav for E.coli	Vurdere strengere krav fra 1.1.2032	01.01.2032
	Fra 1.mai til 31. oktober skal det tas øyeblikksprøve annenhver uke.	Dags dato
Overholdelse av økt antall prøver for BOF_5 , KO_{FCR} , total fosfor (Tot-P) og total nitrogen (Tot-N)	72 døgnblandprøver for BOF_5 og KO_{FCR} og 36 ukeblandprøver eller 72 døgnblandprøver for Tot-P og Tot-N	
3.2.6 Påslipp	Krav til vurdering av påslipp i miljørisikovurderingen.	Løpende oppfølging
7. Etablering av beredskap	Krav til oppdatert beredskapsplan.	Løpende oppfølging
8. Resipientundersøkelse og overvåking	Krav til årlig program for overvåking.	1. mars hvert år
11. Rapportering	Rapportere avløpsdata via Altinn og rapportering til Statsforvalteren (årsrapport).	1. mars hvert år
12. Undersøkelser og utredninger	Krav til utredning av behovet for å innføre nitrogenrensing i Gol tettbebyggelse fra 2033	31.12.2026

Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel om gebyr datert 25. november 2021. Vi varslet at sats 4 som i 2021 utgjorde kr. 101 500 eller sats 3 som i 2021 utgjorde kr. 169 100 ville komme til anvendelse i denne saken, for behandling av søknaden.

Statsforvalteren vedtar at forurensningsforskriftens § 39-4 sats 3 kommer til anvendelse i denne saken. Da mesteparten av saksbehandlingen er gjennomført i 2022, vil gebyret tilsvare sats 3 for 2022, som tilsvarer kr. 175 000,-. Ved valg av gebyrsats etter § 39-4, skal det tas gebyr for det året hvor den vesentlige delen av saksbehandlingen er gjort. Ressursbruk knyttet til saksbehandlingen er lagt til grunn ved fastsettelse av gebyrsats. Herunder hører gjennomgang av søknaden, møter og korrespondanse med søker, høring av saken samt endelig ferdigstilling av tillatelsen. Innsats fra andre fagpersoner hos Statsforvalteren inngår også.

Gol kommune skal betale kr. 175 000,- for Statsforvalterens arbeid med tillatelsen. Hjemmel for vedtaket er forurensningsforskriften § 39-3, jf. § 39-4.

Miljødirektoratet vil ettersende faktura.

Klageadgang

Vedtakene, både tillatelse og plasseringen i gebyrklasse, kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet fram, eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket.

En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Statsforvalteren.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Statsforvalteren eller Miljødirektoratet kan etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages. Ved klage på valg av gebyrsats skal tilsendt faktura betales til fristen. Miljødirektoratet vil refundere eventuelt overskytende beløp dersom klagen imøtekommes.

Med hilsen

Hilde Sundt Skålevåg
seksjonssjef
Klima- og miljøvernavdelingen

Irene Tronrud
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Tillatelse etter forurensningsloven for Gol kommune til utslipp av kommunalt avløpsvann fra Gol tettbebyggelse

Kopi til:

GOL JEGER- OG FISKERFORENING	Postboks 15	3550	GOL
NESBYEN KOMMUNE	Alfarvegen 117	3540	NESBYEN
HALLINGDAL BRANN- OG REDNINGSTENESTE IKS	Torpomoen 27	3579	TORPO
GOL BONDELAG	c/o Hallingdal Økonomiservice AS Elvevegen 4	3550	GOL
GOL KOMMUNE ALLMENN LEGETJENESTE	Gamlevegen 4	3550	GOL
STATENS VEGVESEN	Postboks 1010 Nordre Ål	2605	LILLEHAMMER
VIKEN FYLKESKOMMUNE	Postboks 220	1702	SARPSBORG
NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)	Postboks 5091 Majorstua	0301	OSLO
HALLINGDAL KRAFTNETT AS	Lienvegen 41	3580	GEILO
Gro Hagen Hallingstad	Heradvegen 160	3550	GoI
ÅL KOMMUNE	Torget 1	3570	ÅL
HAFSLUND ECO VANNKRAFT AS	Postboks 1098	2605	LILLEHAMMER
Mattilsynet	Felles postmottak, Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
SWECO NORGE AS	Postboks 80 Skøyen	0212	OSLO